

Sondajul Experților la Alegerile Europarlamentare 2014

Mihail Chiru

La fel ca și înainte de alegerile parlamentare din decembrie 2012, OpenPolitics.ro și Fundația Median Research Centre au organizat în perioada 23 aprilie - 6 mai 2014 un Sondaj al Experților la care au participat 80 de cercetători academici (din România și din străinătate), jurnaliști și formatori de opinie. Eșantionul inițial a cuprins 212 experți în științe politice și sociale, jurnaliști politici și formatori de opinie. Aceștia au fost selectați pe baza următoarelor criterii: pregătire academică, cercetare și publicații pe teme de interes ale sondajului și notorietate publică. Așadar, rata de răspuns a fost de 37.7%, comparabilă cu majoritatea sondajelor de acest fel.

Experții au fost chestionați atât în privința celor mai importante subiecte de pe agenda europeană, cât și asupra factorilor care vor decide, respectiv ar trebui să decidă rezultatele alegerilor euro-parlamentare din 25 mai. De asemenea, experții au fost rugați să identifice cele mai importante teme și întrebări legate de un număr de 17 domenii de politici publice.

Campania electorală și rezultatul alegerilor

Figura 1

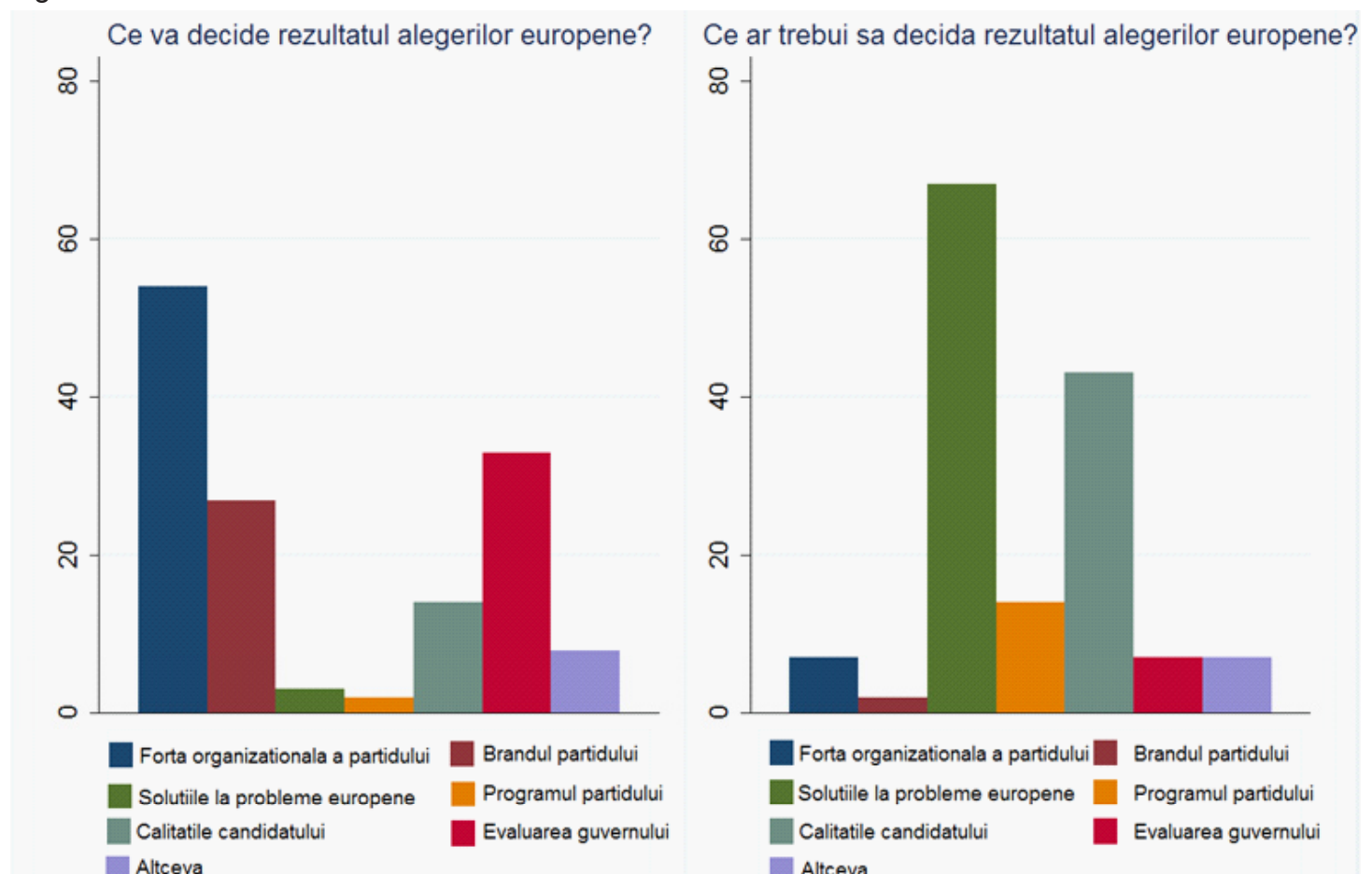

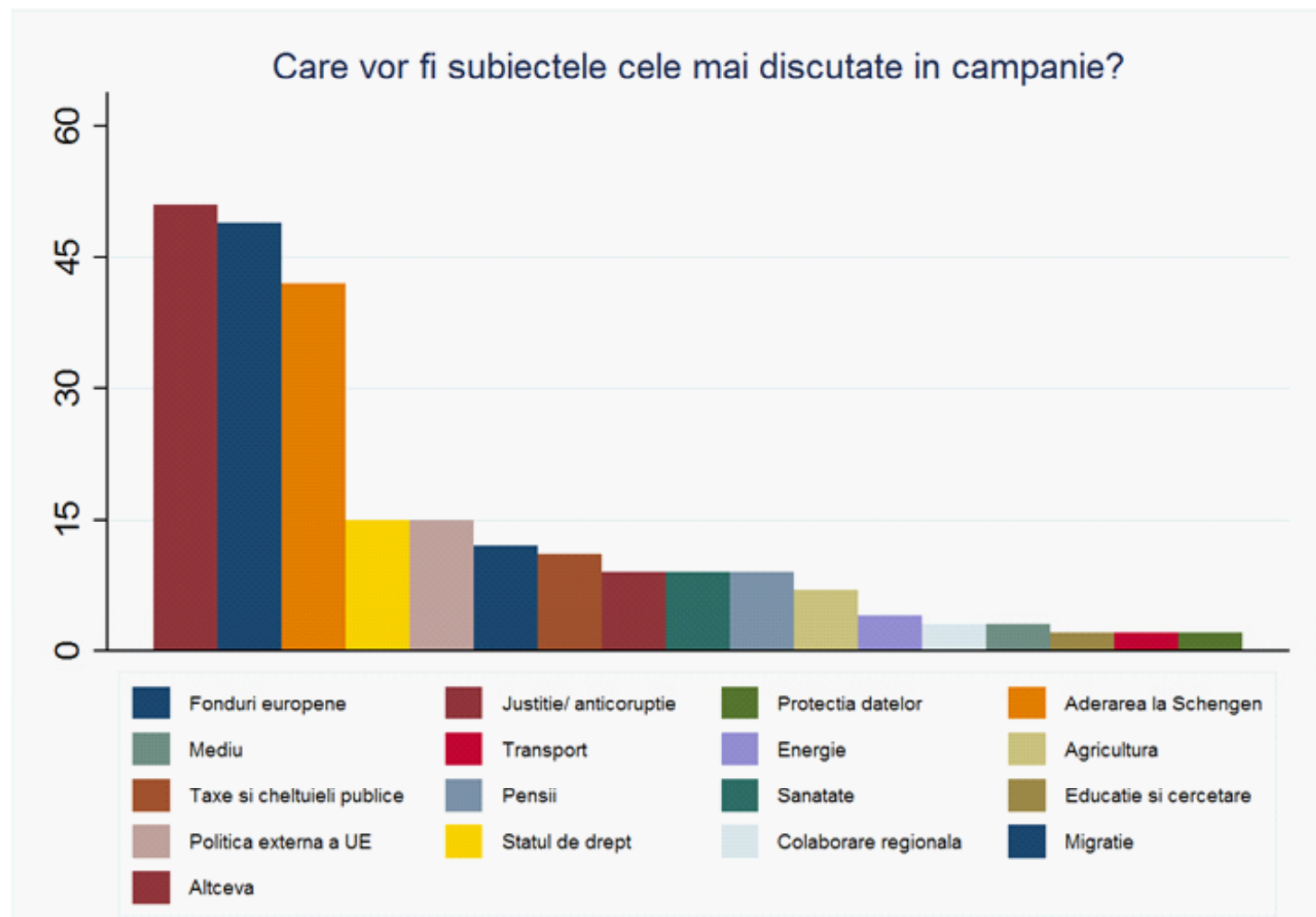
Figura 1 de mai sus subliniază disonanța dintre realitatea politicii românești și modelele teoretice (normative) îmbrățișate de mulți dintre experți. Așadar, majoritatea acestora cred că alegerile ar trebui decise de soluțiile partidelor la problemele europene și românești -

cea ce include atât opțiunile ideologice cât și competența de guvernare a partidelor. Tot la nivel normativ, calitățile candidaților sunt considerate importante, deși tipul de sistem electoral (reprezentare proporțională pe liste închise) restrânge aproape total posibilitatea ca alegerea să se facă în virtutea acestui criteriu.

Din perspectiva experților, toate aspectele enumerate contează foarte puțin pentru rezultatul real al alegerilor, care este în schimb pus pe seama forței organizaționale a partidelor, a evaluării activității guvernului și a imaginii (brand-ului) partidului.

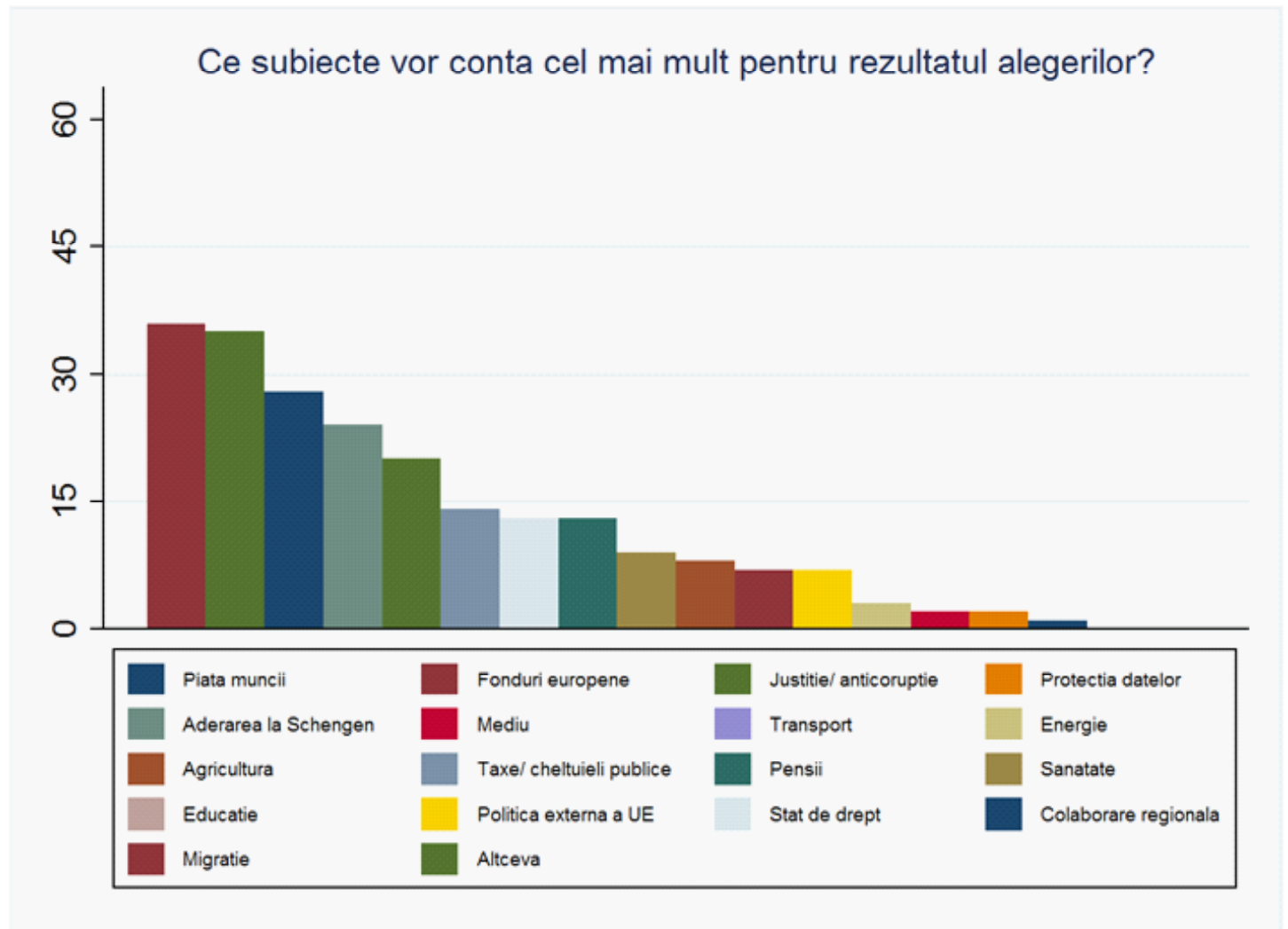
Experții au fost rugați să indice care cred că vor fi cele mai discutate 3 teme în campania electorală, aceștia putând alege trei subiecte dintr-o listă de 17 domenii de politici publice. Tema justiției și a luptei împotriva corupției a fost selectată cel mai frecvent, urmată de subiectul fondurilor europene și de problema aderării țării noastre la Spațiul Schengen.

Figura 2

Ierarhia răspunsurilor primite a fost relativ similară pentru întrebarea “Ce subiecte vor conta cel mai mult pentru rezultatul alegerilor?” Una dintre diferențe este importanța acordată temelor ce țin de piața muncii. Cea de a doua diferență semnificativă este reprezentată de numărul mai scăzut al experților care consideră că aceste subiecte vor conta, spre deosebire de numărul celor care au bifat una sau alta dintre temele de politici publice în contextul evaluării discuțiilor de campanie.

Figura 3

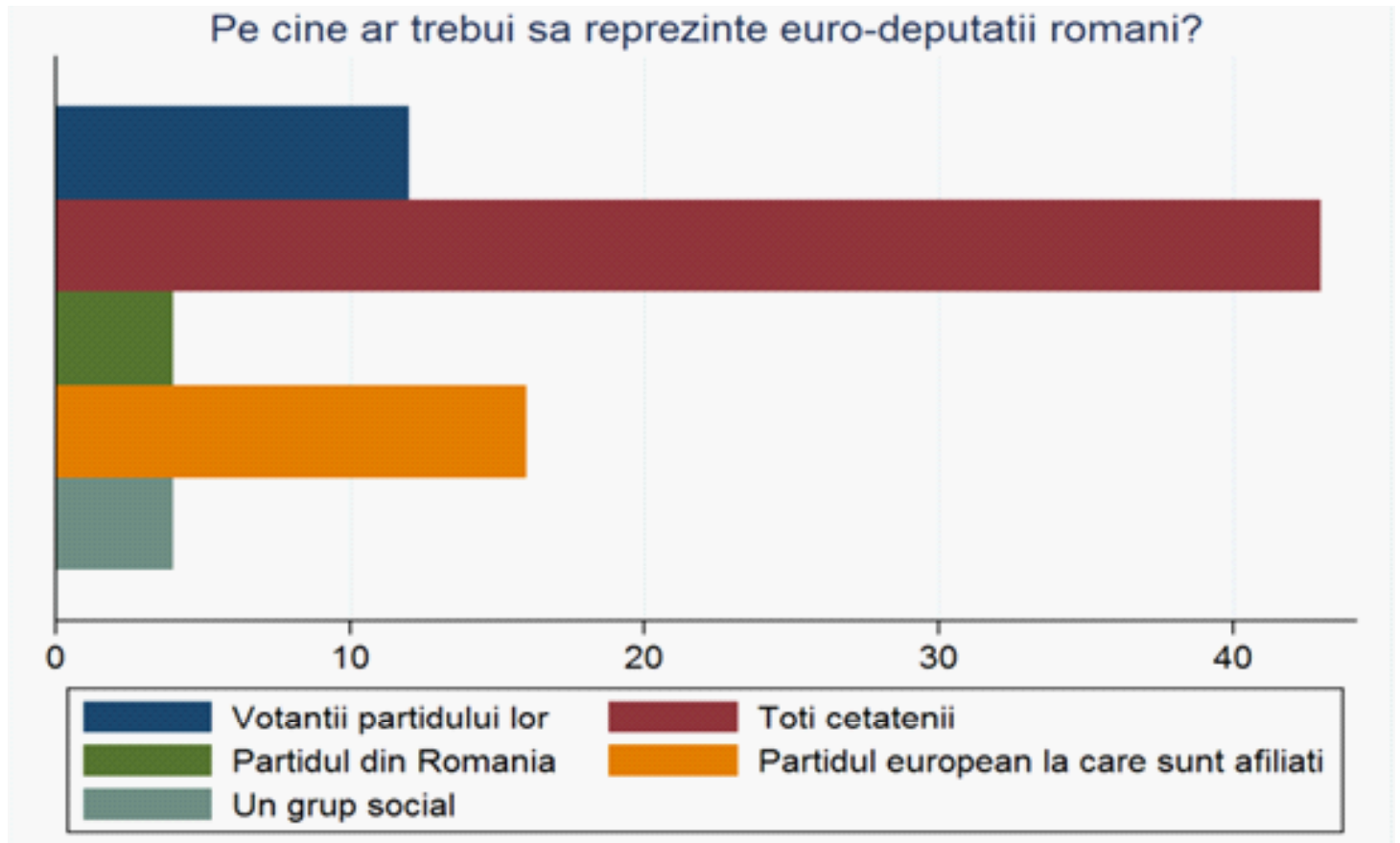

Preferințe legate de reprezentarea politică

La întrebarea clasică legată de grupul sau categoria pe care euro-deputații ar trebui să o reprezinte, cei mai mulți dintre experți (54%) au indicat națiunea sau totalitatea cetățenilor. Această opțiune este urmată la o distanță considerabilă de grupul parlamentar european (20%) și de votanții partidului (15%). Doar 10% dintre experți au optat pentru celelalte două opțiuni: partidul din România sau un grup social.

Putem compara aceste cifre cu răspunsurile unui sondaj realizat la alegerile europarlamentare precedente (2009), la care au participat 34 (19,7%) dintre candidații partidelor românești care au obținut mandate (Gherghina și Chiru 2012). aceștia au fost rugați să specifice cât de importantă este pe o scală de 5 puncte (1 - “deloc important”... 5 - “foarte important”) reprezentarea națiunii, a propriilor votanți, a partidului lor și a grupurilor sociale sau profesionale. Nu mai puțin de 82,4% dintre respondenți au considerat ca fiind foarte importantă reprezentarea națiunii, în timp ce 73,5% au ales aceeași opțiune cu privire la reprezentarea alegătorilor. Doar jumătate dintre candidați percepeau ca fiind foarte importantă reprezentarea partidului sau a unor grupuri sociale sau profesionale.

Figura 4

Desigur, există o limită substanțială a gradului în care această orientare către reprezentarea națiunii, preferată de ambele categorii de respondenți (experți și politicieni) se poate concretiza date fiind disciplina ridicată la vot impusă de grupurile politice din Parlamentul European, dar și faptul că în arhitectura instituțională a Uniunii Consiliul European este instituția reprezentării intereselor naționale prin excelență.

Dincolo de rolul specific al euro-deputaților, chestionarul a inclus și o întrebare despre modelul general de reprezentare politică preferat: În relația lor cu alegătorii politicienii pot avea strategii diferite. Care dintre aspectele următoare vi se pare cel mai important: transpunerea cât mai fidelă a preferințelor alegătorilor în politici publice⁽¹⁾, obținerea sprijinului alegătorilor pentru opțiunile politice ale propriului partid⁽²⁾.

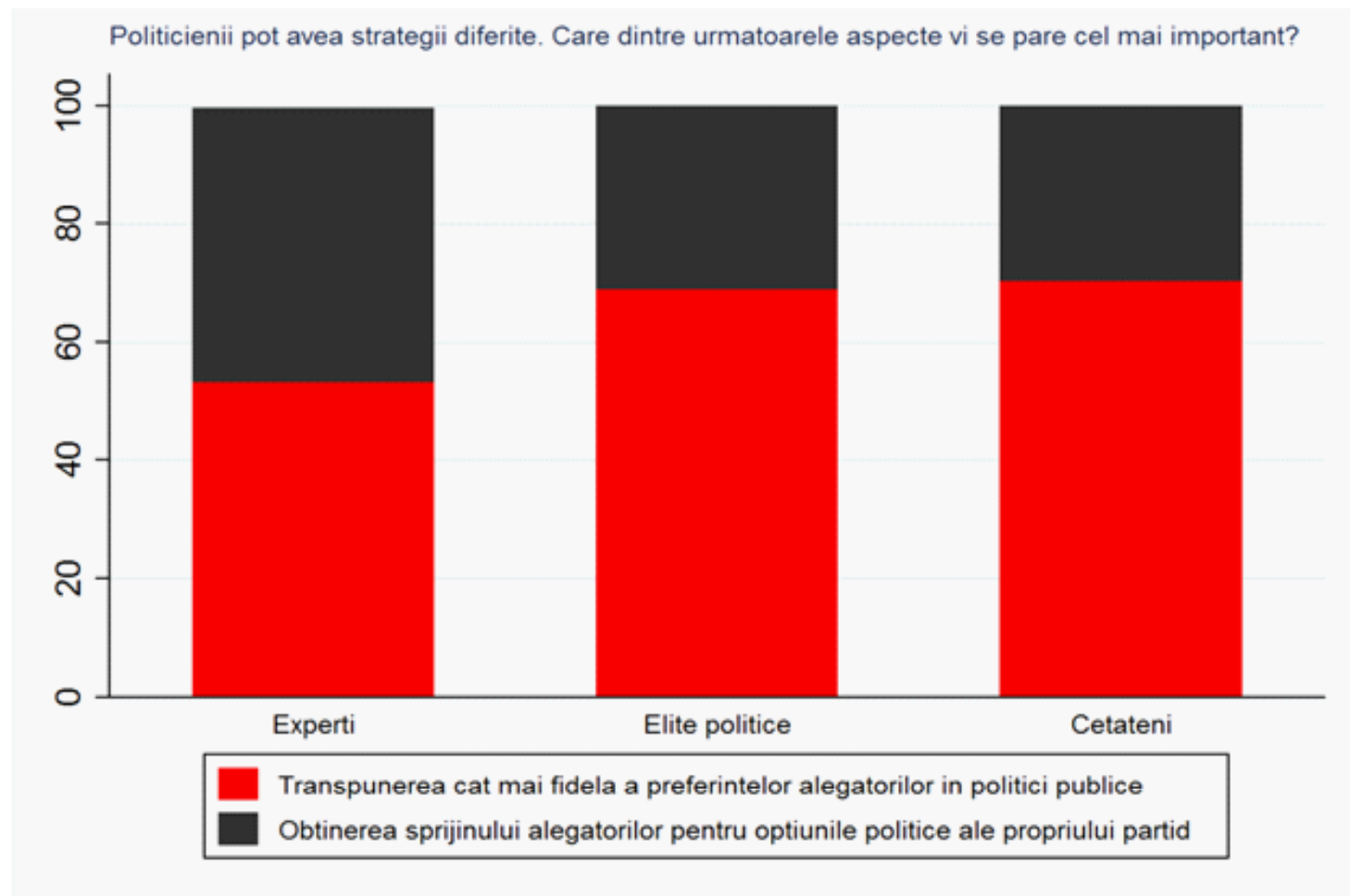
Astfel, întrebarea opunea două viziuni contrare: potrivit primei reprezentarea politică este un proces care ar trebui să se petreacă de jos în sus, rolul politicienilor fiind acela de a agrega preferințele cetățenilor și de a le transpune cât mai exact în politici publice. Conform acestui model, elementele cheie ale reprezentării sunt, alternativ, delegarea (unui mandat de acțiune politică din partea celor reprezentați) și receptivitatea reprezentanților ("responsiveness") la opiniile și nevoile cetățenilor (Andeweg și Thomassen 2005).

Cel de al doilea model concepe reprezentarea ca pe un proces ce are loc de sus în jos, competiția politică desfășurându-se, în principal la nivelul partidelor politice. Rolul politicienilor în acest model este de a mobiliza cetățenii pentru a obține o autorizare din partea acestora pentru alternative programatice propuse de partidele lor și alternativ de a da socoteală pentru modul în care programele propuse anterior au fost implementate (Andeweg și Thomassen 2005). Cele două viziuni au nuanțe populiste sau elitiste, ce decurg direct din modul diferit în care evaluează capacitatea cetățenilor de a se informa și participa la viața politică.

Figura de mai jos compară preferințele legate de cele două modele de reprezentare ale respondenților la Sondajul Experților cu răspunsurile exprimate la aceeași întrebare de cetățeni obișnuiți, respectiv de elite politice. Datele referitoare la preferințele cetățenilor provin dintr-un sondaj reprezentativ realizat pe un eșantion de 1091 de persoane în decembrie 2012 (Comsa 2013). Datele despre preferințele elitelor politice provin din Sondajul Candidaților la alegerile parlamentare din 2012 realizat în perioada ianuarie-aprilie 2013 (Popescu și Chiru 2013).

Figura 5

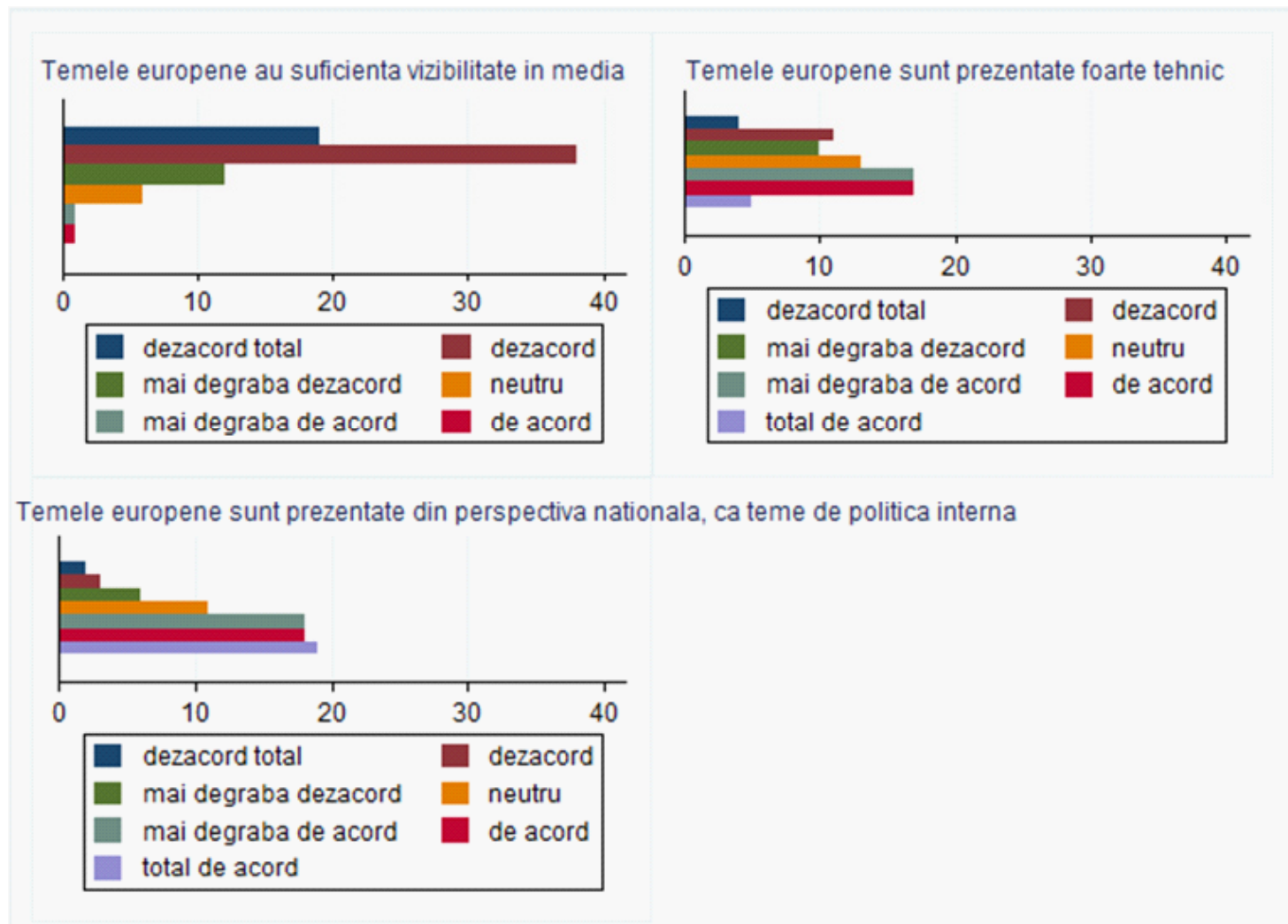
Figura 5 indică o sincronizare surprinzătoare între preferințele declarate ale elitelor politice și cele ale cetățenilor. Astfel, aproximativ 70% dintre respondenții ambelor sondaje preferă modelul reprezentării de jos în sus, în timp ce în cazul Sondajului Experților 53% dintre respondenți s-au regăsit în aceeași categorie. Trebuie spus că nu există o diferență semnificativă statistic între preferințele candidaților aleși și ale celor nealeși.

Prezentarea temelor europene în mass media și în discursul politic din România

Aproape 90% dintre experți consideră că temele europene nu au suficientă vizibilitate în mass media din România. Această evaluare covârșitoare prin proporțiile ei confirmă analize empirice cantitative (Schuck et al 2011; Popescu et al 2010; Bărgăoanu 2011) precum și observații anterioare referitoare la fascinația autocentrică a mass media autohtone care se manifestă în detrimentul acoperirii unor teme de politică externă, fie ele regionale sau globale.

Figura 6

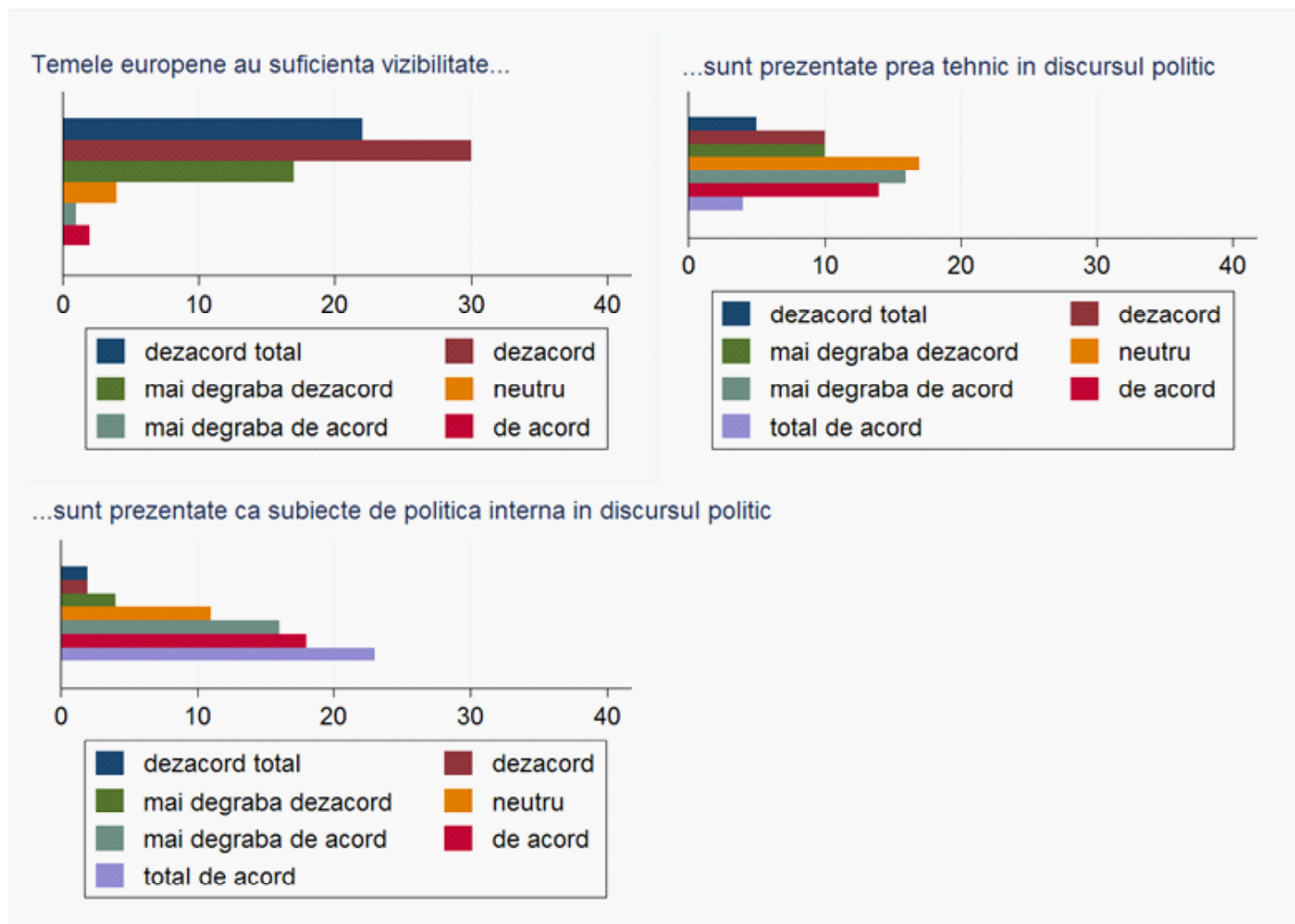

În plus, din perspectiva a 71% dintre experți, chiar și atunci când sunt incluse, temele europene sunt prezentate din perspectiva națională, mai degrabă ca subiecte de politică internă. În schimb doar jumătate dintre respondenții sondajului consideră că relațiile pe teme europene sunt prea tehnice ori lipsite de interpretări pe înțelesul cetățenilor.

Figura 7 de mai jos ilustrează faptul că experții chestionați evaluează extrem de similar modul în care temele europene sunt reflectate în discursul politic din România. Așadar, 91% consideră că aceste subiecte sunt insuficient prezente în discursul politicianilor, iar două treimi sunt de părere că politicienii tind să comunice perspectiva internă/ națională a acestor subiecte. Discursul politic adesea lipsit de conținut substanțial, generat de absența specializării pe domenii de politici publice la nivel european sau național are palidul avantaj de a nu putea fi acuzat de tehnicitate (44%).

În percepția experților raportările la temele europene ale cele două categorii de actori: mass-media și politicieni se completează reciproc, existând corelații puternice pe toate cele trei dimensiuni: vizibilitate (Pearson $R=0.665^{***}$), internalizare/ naționalizare (Pearson $R=0.707^{***}$) respectiv tehnicitate (Pearson $R=0.693^{***}$). De altfel, studii recente indică faptul că gradul de mediatizare al subiectelor despre Uniunea Europeană este mai ridicat în statele membre în care nivelul competiției partizane pe probleme europene este unul considerabil (Schuck et al 2011).

Figura 7

Cele mai importante probleme de pe agenda europeană

La întrebarea ‘care sunt în opinia dumneavoastră cele mai importante 2 subiecte de pe agenda europeană, în perioada actuală?’ temele menționate cel mai frecvent de experți au fost legate de criza ucrainiană, lipsa locurilor de muncă, relansarea economică (abandonarea politicilor de austeritate), uniunea fiscală, imigrația, Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții, securitatea energetică și de creșterea intoleranței și xenofobiei.

Teme esențiale de politici publice în contextul românesc

I-am rugat pe experți să identifice cele mai importante teme și întrebări legate de un număr de 17 domenii de politici publice în contextul românesc al alegerilor europene. Vă prezentăm în continuare temele recurente din aceste răspunsuri, respectiv cele care au fost argumentate convingător.

Piața muncii

Șomajul în rândul tinerilor, venitul minim garantat la nivelul UE, creșterea gradului de ocupare, mobilitatea forței de muncă, liberalizarea pieței muncii/ ridicarea restricțiilor pentru muncitorii români, protecția și extinderea drepturilor angajaților, politici de reconversie profesională și formare continuă, sindicalizare, politici sociale pentru angajații din economia gri, creșterea productivității, salariile prea mici.

Fonduri europene

Creșterea absorbției, reducerea disparităților (fonduri europene pentru comunitățile sărace), creșterea transparenței și reducerea birocrăției, creșterea controalelor, calitatea și utilitatea (impactul) proiectelor, competența și integritatea funcționarilor care gestionează fondurile, folosirea fondurilor pentru reforme structurale sau programe sociale, proiecte sectoriale prioritare, management integrat, oprirea traficului de influență/ presiunilor politice, finalizarea Acordului de Parteneriat, cooperare instituțională pentru urmărirea implementării obiectivelor propuse prin Programele Operaționale.

Justiție și anticorupție

Menținerea monitorizării UE (MCV), strategie pe termen lung pentru reducerea duratei proceselor, neutralitatea/ independența justiției, încrederea scăzută și legitimitatea sistemului de justiție (impresia realizării selective a justiției), mutarea discuției dinspre sancționare și control în anti-corupție înspre prevenție (management în instituții și companii, asociații profesionale), creșterea capacității instituționale a DNA și ANI, continuarea armonizării legislației Statelor Membre împotriva activităților criminale transfrontaliere, noi instituții europene (ex.: Procurorul European), soluții pentru cauzele corupției (în administrație, în finanțarea partidelor), influența corporațiilor asupra guvernării și administrației.

Aderarea la Spațiul Schengen

Eliminarea standardelor duble, eforturi diplomatice pentru convingerea statelor care se opun, nevoia de progrese în rezolvarea problemelor legate de corupție și de situația populației române, securizarea frontierelor, necesitatea unui calendar previzibil, deconectarea aderării de evaluările MCV, securizarea frontierelor estice (eliminarea contrabandei), aplicarea Tratatului pe granița româno-bulgară pentru a câștiga încrederea celorlalți parteneri europeni.

Mediu

Interzicerea exploatării gazelor de șist, Roșia Montană, oprirea defrișărilor și programe de reîmpăduriri, managementul deșeurilor la nivel național și în mediul rural, reducerea emisiilor de CO₂, protejarea bio-diversității, ecologizarea siturilor contaminate prin poluare industrială, creșterea calității aerului în marile orașe, subvenții pentru energia regenerabilă, recomandări și reglementări europene în exploatarea resurselor, dezvoltare durabilă, “ecologia e un instrument anti-capitalist iar în România doar o contra-cultură marginală”.

Transport

Investiții pentru modernizarea infrastructurii feroviare și stoparea declinului CFR, investiții în transportul public, încurajarea transportului în comun (subvenții) și dezvoltarea infrastructurii pentru bicicliști în marile municipii, încheierea lucrărilor începute la coridoarele de transport rutier și feroviar, reducerea poluării, atragerea de fonduri europene pentru autostrăzi și modernizarea drumurilor naționale și județene.

Energie

Poziție unitară a UE față de Rusia, dezvoltarea energiei regenerabilă, piață energetică comună în UE, exploatarea gazelor de șist pentru reducerea dependenței de Rusia, creșterea interconectării, eliminarea intermediarilor și a corupției din sistemul de energie, actualizarea legislației (legea energiei) pentru reglementări de mediu și gaze de șist, prețul electricității și al gazelor naturale, stimularea investițiilor pentru reducerea intensității energetice, renegocierea calendarului de liberalizare a prețurilor, creșterea eficienței energetice

Agricultura

Stimularea asocierii micilor proprietari, sprijinirea agriculturii bazate pe ferme de mărime medie, productivitatea scăzută, depășirea stadiului agriculturii de subzistență, dezvoltarea agriculturii eco/ bio, creșterea accesului producătorilor autohtoni în lanțurile internaționale de distribuție ce domină piața românească, susținerea micilor agricultori prin politica fiscală și reglementări, menținerea vs. reforma subvențiilor europene, investiții în sistemul de irigații, modificarea legislației privind cumpărarea de terenuri agricole de către străini, securitatea alimentară, prețul alimentelor,

Taxe și cheltuieli publice, politici anti-criză

Creșterea gradului de colectare, reducerea cheltuielilor publice, creșterea transparenței în gestionarea banilor publici, menținerea deficitului bugetar în limitele stabilite la nivel european, reducerea fiscalității și parafiscalității, asistență pentru IMM-uri, introducerea impozitului progresiv, creșterea impozitului pe profit, creșterea salariului minim, redimensionarea aparatului administrativ

Pensii

Pensionarea anticipată a fost preferată șomajului la începutul tranziției, stimularea dezvoltării piloanelor 2 și 3 de pensii, asigurarea fondurilor pentru cei care au contribuit doar la pilonul 1, problema pilonului 2 (randamentul scăzut) - desființarea pensiilor private obligatorii, problema impozitării pensiilor, îmbunătățirea condițiilor pentru transferul drepturilor de pensie pentru românii care lucrează în UE, pensii prea mici și existența inechităților,

Sănătate

Limitarea exodului cadrelor medicale, subfinanțarea, gestionarea foarte slabă a resurselor, concurența neloyală a clinicilor private care folosesc logistica sistemului public de sănătate, incapacitate de a oferi pachetul de servicii medicale de bază, limitarea accesului la servicii medicale, degradarea infrastructurii, industria farmaceutică externă agresivă și colapsul celei interne, calitatea serviciilor medicale nu reflectă nivelul contribuțiilor asigurărilor de sănătate, înființarea unor agenții independente de control al managementului spitalelor, reorganizarea Colegiilor Medicilor, Farmaciștilor, mai mult sprijin pentru bolnavii de cancer, stimularea spitalelor private.

Educație și cercetare

Respectarea legii - alocarea a 6% din PIB pentru educație, inflația de reforme, finanțare publică vs. privată, dificultatea păstrării și recrutării profesorilor capabili. dezastrul din cercetare (subfinanțare, statul nu respectă contractele de finanțare), facilități fiscale pentru cercetare, accesul limitat la educație în mediul rural, creșterea gradului de abandon școlar din cauza sărăciei, depolitizarea conducerilor universităților, re-evaluarea curriculei (mai mult accent pe științe, mai mare conectare cu nevoile angajatorilor).

Politica externă a UE

Capacitatea UE de a avea o singură voce, nevoia unor reacții mai rapide, politica de vecinătate estică (Ucraina, Moldova, Georgia, Rusia etc.), acord de asociere rapidă cu Moldova și garanții de parteneriat strategic cu Turcia, sancțiuni pentru Rusia, eșecul diplomației românești în politica regională - nevoia unui rol sporit în regiune (Balcanii de Vest), mai multe inițiative comune ale României cu statele vecine.

Protecția datelor personale

Neutralitatea internetului, securitate (combaterea criminalității pe internet) vs. dreptul la protecția intimității utilizatorilor, creșterea transparenței măsurilor de supraveghere, "colectarea și arhivarea datelor personale înainte oricărei dovezi a unei intenții de infracțiune diluează democrația"

Statul de drept

Mecanisme europene de protejare a statului de drept (prevenire și sancționare a abuzurilor), limitarea clientelismului și patronajului, limitarea abuzurilor judiciare și a utilizării lor politice justificate de lupta anti-corupție, problema raportului cu instituțiile și a personalizării instituțiilor, necesitatea consolidării asociațiilor profesionale din justiție, nevoia de educație civică, de-reglementare (supra-reglementarea subminează statul de drept).

Cooperare regională/ descentralizare

Cooperare mai strânsă cu statele vecine candidate pentru aderarea la UE, scepticism față de descentralizare date fiind problemele politicii și administrației locale, descentralizare fiscală, comasarea unităților administrativ-teritoriale neviabile, întărirea capacităților regiunilor NUTS II - necesară pentru cooperare transfrontalieră.

Migrație

Stimularea întoarcerii emigranților activi, tratamentul imigranților români în UE, exodul elitelor, simplificarea legislației europene privind libera circulației a forței de muncă, modul de integrare a sistemelor de beneficii (ajutor) sociale, reglementări legate de familiile transnaționale, efectul migrației pentru mediul rural, măsuri de combatere a discursului discriminator/ instigator la ură împotriva imigranților.

Referințe

Andeweg, R. B., & Thomassen, J. J. 2005. 'Modes of political representation: Toward a new typology'. *Legislative Studies Quarterly*, 30 (4), 507-528.

Bărgăoanu, A. 2011. Examenul Schengen. În căutarea sferei publice europene. București: Comunicare.ro

Comsa, M. 2013. 'Sondaj privind situația politică. Alegerile parlamentare din 2012', panelul 1 valul 2, proiectul PN-II-ID-PCE-2011-3-0669, Schimbare și stabilitate în comportamentul electoral în România: 2009-2014

Gherghina, S., & Chiru, M. 2012. 'The First Casting Happens at Home: Role Formation in the European Parliamentary Elections', *Southeast European and Black Sea Studies*, 12 (2), 299-314.

Popescu, M., Gosselin, T., & Santana Pereira, J. 2010. "European Media Systems Survey 2010." Bază de date. Colchester, UK: Department of Government, University of Essex, disponibil la: www.mediasystemsineurope.org.

Popescu, M., & Chiru, M. 2013. 'Sondajul Candidaților la Alegerile Parlamentare din 2012', proiectul PN-II-ID-PCE-2012-4-0644, Regândind reprezentarea politică: există o legătură între personalizarea campaniilor electorale și comportamentul în Parlament?

Schuck, A. R., Xezonakis, G., Elenbaas, M., Banducci, S. A., & de Vreese, C. H. 2011. 'Party contestation and Europe on the news agenda: The 2009 European Parliamentary Elections'. *Electoral Studies*, 30(1), 41-52.